

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Сторожук Олександра Олександрівна

УДК 336.225.621.11

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**РОЛЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК
У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВИ**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Сторожук О.О.

Керівник роботи
Шевчук І.В.,
к.е.н. доцент

Житомир – 2019

АНОТАЦІЯ

Сторожук О. О. – РОЛЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВИ. *Рукопис.*

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Житомирський національний агроекологічний університет, 2019.

В кваліфікаційній роботі викладені теоретичні, методичні та практичні аспекти оподаткування прибутку підприємств в Україні. Теоретично обґрунтовано концептуальні засади еволюції оподаткування прибутку підприємств в Україні та світі. Досліджено тенденції надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету України. Розрахована фіскальна та інвестиційна ефективність податку. Спрогнозовано тенденції наповнення бюджету України за рахунок податку на прибуток підприємств. Запропоновано шляхи удосконалення політики оподаткування прибутку та обґрунтовано новий механізм нарахування податку.

Ключові слова: податкова система, бюджет, оподаткування, ставка податку, податок на прибуток підприємств, податок на виведений капітал.

SUMMARY

Storozhuk OO - THE ROLE OF INCOME TAX IN THE FORMATION OF STATE INCOME. Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Zhytomyr National Agro-Ecological University, 2019.

The qualification work outlines the theoretical, methodological and practical aspects of corporate income taxation in Ukraine. The conceptual foundations of the evolution of corporate income taxation in Ukraine and the world are theoretically substantiated. The trends of corporate income tax revenues to the budget of Ukraine are investigated. Fiscal and investment efficiency of the tax is calculated. Trends in filling the budget of Ukraine at the expense of corporate income tax are projected. The ways of improvement of the policy of taxation of profit are proposed and the new mechanism of calculation of the tax is substantiated.

Keywords: tax system, budget, taxation, tax rate, corporate income tax, capital deduction tax.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ.....	8
Висновки до Розділу 1.....	13
Розділ 2. ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	14
Висновки до Розділу 2.....	21
Розділ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	22
Висновки до Розділу 3.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Оподаткування доходів юридичних осіб крім великого фіскального значення (наповнення державного та місцевих бюджетів), має й широкі можливості впливу на економічні процеси (інвестиційну активність, накопичення капіталу, сукупне споживання, ділову активність). Цей вплив реалізується як через диференціацію ставок оподаткування по різних видах діяльності, так і через механізм податкових пільг у виробництві пріоритетних товарів. Тому, ефективне використання даного механізму податкової політики здатне забезпечити наповнення державного і місцевих бюджетів, зростання економіки, покращення платоспроможності населення і покращення показників фінансової безпеки країни в цілому.

Проблеми оподаткування прибутку підприємств висвітлені у працях Александрюк Т. [1], Бутенко Т. [4], Бучма І., Кміть В. [5], Гудим І., Савченко А. [8], Захаркіна Л. [11], Мелих О. [14], Пасічний М [17], Сіліна І. [31], Смаглюк В. [33] та ін. Серед найбільш суттєвих розробок, що стосуються вивчення зарубіжного досвіду формування та функціонування системи оподаткування прибутку підприємств виокремимо праці таких вчених як: Хомутенко А. [3], Глухова В. [7], О. Сторожук [37], Р. Шумський [40], Ярема Я. [2] та ін. Нинішній значний рівень тінізації доходів юридичних осіб негативно впливає на розвиток економіки, на інвестиційний клімат, на залучення іноземних інвестицій, низька фіскальна спрямованість податку на прибуток не сприяє наповненню бюджету, Саме ці актуальні проблеми і стали темою нашого дослідження.

Мета та завдання дослідження. Метою наукової роботи є теоретико-методичне обґрунтування проблем оподаткування прибутку та розробка практичних рекомендацій щодо формування дохідної частини державного бюджету завдяки податку на прибуток підприємств. Поставлена мета обумовила вирішення таких завдань:

- дослідити сутність та особливості податку на прибуток підприємств;

- з'ясувати теоретичні основи та методичні підходи оподаткування в зарубіжних країнах;
- здійснити аналіз надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету України;
- оцінити ефективність податку на прибуток підприємств;
- спрогнозувати тенденції наповнення бюджету України за рахунок податку на прибуток підприємств;
- запропонувати шляхи підвищення фіскальної інвестиційної ефективності податку на прибуток підприємств.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес справляння податку на прибуток підприємств до бюджету України.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні аспекти справляння податку на прибуток в Україні.

Методи дослідження. За допомогою методів індукції, термінологічного аналізу й операціоналізації понять досліджено економічну категорію «податок на прибуток підприємств». Історико-економічний метод використано для дослідження еволюції теорії і практики оподаткування прибутку підприємств в Україні та світі. Для оцінки динаміки наповнення бюджету України податком: статистико-математичний метод, зокрема такі його прийоми, як порівняння (зіставлення даних за окремі роки), кореляційно-регресійний аналіз (для встановлення тісноти зв'язку між інвестиціями та розміром податку), екстраполяції рядів динаміки (здійснено прогноз наповнення бюджету). генералізації – абстраговано (виділено) головні напрями удосконалення оподаткування прибутку. У роботі також використовувалися графічні та табличні прийоми.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження спрогнозовано тенденції наповнення бюджету України за рахунок податку на прибуток підприємств. Запропоновано шляхи удосконалення механізму оподаткування прибутку підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані в системі податкового менеджменту.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- «Основні тенденції надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Зарубіжний досвід оподаткування прибутку підприємств та його прогностичні розрахунки» оприлюдненій на міжнародному науково-практичному форумі «Інтелектуальна економіка в Умовах суспільних трансформацій» (25 жовтня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Фіскальна та інвестиційна ефективність оподаткування прибутку підприємств» студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ).

Випускна робота складається із вступу, трьох розділів, списку використаних джерел (42 найменування). Основний текст випускної роботи викладено на 26 сторінках комп'ютерного тексту, який включає 6 таблиць, 10 рисунків.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що процес еволюції оподаткування прибутку підприємств в Україні був досить складним, суперечливим і багато в чому спонтанним. Ставку податку на прибуток підприємств в Україні, порівняно із іншими державами є досить низькою (18 %), при цьому найвища ставка податку в Японії (30,62), а найнижча в Ірландії (12,5%). Зарубіжний досвід виокремлює чотири напрями спрямування корпоративного податку: стимулювання інвестицій, розвиток депресивних територій, вирівнювання бюджетів різного рівня та розвиток малого бізнесу.

2. За результатами Зведеного бюджету України 2018 р. податок на прибуток підприємств належить до бюджетоутворюючих податків. У 2016 році податок на прибуток підприємств вперше від 2012 р. продемонстрував позитивну динаміку – до зведеного бюджету надійшло на 73,5%, більше, ніж у 2015 р. така ж тенденція спостерігалася і в наступні роки. Ця ситуація стала провісником фінансової стабілізації в Україні, також позитивно вплинуло на цю динаміку і відмова від застосування і авансового механізму сплати податку на прибуток. Найбільшим платником податку на прибуток в 2018 р. був ПАТ «Укргазвидобування». В цілому за 2017 р. та 2018 р великі платники податків забезпечили відповідно 79 % та 63,8 % нарахувань податку на прибуток від загальних нарахувань по країні.

3. Доведено, що система справляння податку на прибуток підприємств в Україні є ефективною з фіскальної точки зору. За результатами 2015-2018 р., частка податку в валовому внутрішньому продукті та у зведених доходах бюджету країни зросла в 1,5 рази, та станом на початок 2019 р. становить відповідно 3,0% та – 9,0 %, а у податкових надходженнях Зведеного бюджету – 10,8 %. На перспективу покращення цього показника можливе за рахунок зменшення тіньового сектора бізнесу в Україні.

4. Встановлено, що податок на прибуток підприємств не є ефективним в процесі залучення іноземних прямих інвестицій. Розрахований коефіцієнт

кореляції ($R^2 = 0,4864$) дає змогу констатувати факт слабкого взаємозв'язку між обсягом іноземних інвестицій в економіку України та часткою податку на прибуток підприємств в податкових надходженнях Зведеного бюджету. Достатньо високий обернений зв'язок існує між абсолютними показниками обсягу інвестицій та обсягу сплаченого податку з прибутку підприємств. Розрахований коефіцієнт кореляції $R^2 = 0,8462$.

5. Прогнозні розрахунки мають тенденцію до збільшення обсягів справляння податку на прибуток у зведеному бюджеті України. До кінця 2021 р. надходження даного податку до бюджету зросте до 240 млрд грн. Проте існує потреба у змінах, що обумовлена розмаїттям об'єктивних причин (дефіцит бюджету, надмірні пільги, тінізація економіки, відтік капіталу, складна система податкового адміністрування) та суб'єктивних причин (низький рівень податкової культури та науково інноваційного підґрунтя оподаткування, глибокі протиріччя між інтересами держави та бізнесу, відсутність довіри до судової системи) тощо.

6. Запропоновано з метою підвищення інвестиційної привабливості економіки України створити новий механізм оподаткування прибутку підприємств. Компанії та податкові органи, виграють від запровадження податку на виведений капітал внаслідок зниження адміністративного тягаря та економічного ефекту пов'язаного з інвестиціями. У короткостроковій перспективі податок матиме низьку фіскальну ефективність, а в довгостроковій – фіскальний вплив зросте через полегшення контролю за дотриманням законодавства, а також внаслідок непрямого ефекту від поліпшення інвестиційного клімату. Запровадження фундаментальних зміни в оподаткуванні прибутку та введення податку на виведений капітал передбачає повну та стійку компенсацію втрат бюджетних доходів до максимально можливого їх розміру за рахунок зниження бюджетних видатків або збільшення інших податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрюк Т. Ю., Дулік Т. О., Вектори розвитку сучасної фіскальної політики України. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 2. С. 117 – 115.
2. Бей І.М., Ярема Я.Р. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 2 (13). С. 320-325.
3. Бзова Ю., Хомутенко А. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 7. С. 112-131.
4. Бутенко В. В., Бутенко Т. В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. *Економіка : реалії часу*. 2017. №4 (32). С. 28 – 36.
5. Бучма І. І., Кміть В. М., Напрями підвищення ефективності податку на прибуток підприємства як регулятора економічних процесів у державі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16(1). С. 37-42.
6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. URL : zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 24.08.2019).
7. Глухова В. І., Іванова І. П. Аналіз податкових надходжень до державного бюджету України в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"* . 2017. № 5. С. 111-114.
8. Гудим І. А., Савченко А. М. Порівняльний аналіз податку на прибуток та податку на виведений капітал: сучасні реалії та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 66-69.
9. Доходи бюджету за січень-вересень 2018 року. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL : https://www.minfin.gov.ua/.../звіт%20%201-2%20кв_2018_.(дата звернення 05.10.2019).

10. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні у 2018 році. URL : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki> (дата звернення: 24.09.2019).

11. Захаркіна Л.С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. №19. С. 125–129.

12. Левадський І. Бюджетні новації - 2017: на допомогу розпорядникам держбюджету. *Головбух: Бюджет*. 2017. № 2. С. 6-8.

13. Маркуц Ю. І. Формування державного бюджету в розвинутих країнах світу та в Україні, *Фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2016. № 11. С.222- 227.

14. Мелих О.Ю. Фіскальна та економічна ефективність оподаткування прибутку підприємств: вітчизняні реалії та шляхи подолання проблем. *Ефективна економіка*. – 2018. – № 12. – DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.117 (дата звернення: 24.09.2019).

15. На темній стороні. Чому скорочення тіньової економіки України рано вважати досягненням URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/444319/na-temnij-storoni-chomu-skorochennya-tinovoyi-ekonomiky-ukrayiny-rano-vvazhaty-dosyagnenniam> (дата звернення: 24.09.2019).

16. Павлюк К. В. Шапоренко О. О. Підвищення ефективності видатків державного бюджету в умовах реформ. *Наукові праці НДФІ*. 2016. Вип. 4 (77). С. 15-33.

17. Пасічний М.Д. Податкова політика України в сучасних умовах. *Вісник Одеського національного університету*. 2016. Вип. 7 (2). С. 123–128.

18. Підсумок кампанії декларування податку на прибуток великим бізнесом за 2018 рік. Офіс великих платників податків Державної фіскальної служби. URL : <http://officevp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/370912.html> (дата звернення: 24.05.2019).

19. Податки в Україні VS країни ЄС: де платять більше? URL : <http://cost.ua/news/714-podatky-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe> (дата звернення: 19.11.2019).

20. Податковий кодекс України №2755-VI від 02 грудня 2010 року. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 03.09.2019).

21. Податок на прибуток підприємств в Україні у 2011-2016 роках. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. – 39 С. URL : https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/feao_podatok_na_prybutok_a5_02.pdf (дата звернення: 24.11.2019).

22. Податок на прибуток підприємств чи податок на виведений капітал: аналіз та рекомендації URL: https://www.beratergruppe-ukraine.de/wordpress/wp-content/uploads/2017/04/PS_01_2017_ukr.pdf (дата звернення: 24.11.2019).

23. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал". URL: http://kmp.ua/wpcontent/uploads/2016/06/explanatory_note_ECT_-08_2016.pdf (дата звернення: 24.11.2019).

24. Про оподаткування доходів підприємств і організацій Закон України від 21.02.92 №2146-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 03.09.2019).

25. Про оподаткування прибутку підприємств Закон України від 28.12.94 №334/94-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 03.09.2019).

26. Про податок на прибуток підприємств і організацій. Декрет КМУ від 26.12.92 №12-92. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 03.09.2019).

27. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік. Державна казначейська служба України. URL : <https://www.treasury.gov.ua>. (дата звернення 03.09.2019).

28. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік. Державна казначейська служба України. URL : <https://www.treasury.gov.ua>. (дата звернення 03.09.2019).

29. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2018 рік. Державна казначейська служба України. URL : <https://www.treasury.gov.ua>. (дата звернення 03.09.2019).

30. Родіонов В.Є. Аналіз дохідної частини бюджету України. *Науковий вісник Херсонського державного університету Серія Економічні науки*. 2015. С. 47-49.

31. Сіліна І. В. Процес становлення нормативно-правової бази податку на прибуток в Україні. *Економічний простір*. 2015. № 101. С. 159-171.

32. Слободянюк Н.О., Шикор К.І. Проблемні питання формування дохідної частини бюджету: сучасні реалії. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №15. С. 554-558.

33. Смаглюк В. В. Історичні умови розвитку державної податкової політики в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 93-96.

34. Сторожук О. О. Основні тенденції надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України. матеріали студентської науково-практичної конференції *Фінансове забезпечення економіки* (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ). Житомир. С. 196-199;

35. Сторожук О. О. Зарубіжний досвід оподаткування прибутку підприємств та його прогностичні розрахунки. *Інтелектуальна економіка в Умовах суспільних трансформацій* : матеріали V міжнародного науково-практичного форуму (25 жовтня 2019 р., ЖНАЕУ); Житомир, С. 542-547.

36. Сторожук О. О. Фіскальна та інвестиційна ефективність оподаткування прибутку підприємств. матеріали науково-практичної конференції *Студентські наукові читання: 2019* (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ) Житомир, С. 28-30.

37. Сторожук О.В., Панура Ю.В. Податок на прибуток підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України*. 2013. № 3. С. 191–196.

38. Таптунова І.Л. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал. Європейський інформаційно дослідницький центр. URL: www.kmp.ua (дата звернення: 22.11.2019).

39. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL :

http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf (дата звернення: 24.09.2019).

40. Шумський Р. В. Зарубіжний досвід побудови системи прибуткового оподаткування юридичних осіб URL : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33570> (дата звернення: 24.09.2019).

41. KPMG. Corporate tax rates table. URL : <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-andresources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html> (дата звернення: 24.09.2019).

42. United States Federal State and Local Government Revenue : веб-сайт. URL : <http://www.usgovernmentrevenue.com> (дата звернення: 20.03.2019).